

Tieslietu ministrija

Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1536; tālr.: 67036801, 67036716, 67036721; fakss: 67210823, 67285575;
e-pasts: tm.kanceleja@tm.gov.lv; www.tm.gov.lv

Rīgā

24.04.2019 Nr. 1-22.1/1454

**Rajonu (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu
priekšsēdētājiem**

Zināšanai:

**Latvijas Republikas
Augstākās tiesas priekšsēdētājam
I. Bičkoviča kungam**

*Par probācijas pasākumu vai alternatīvo sankciju
izpildīšanu Eiropas Savienības dalībvalstīs*

Tieslietu ministrija, izvērtējot šobrīd pastāvošo Latvijas tiesu izveidoto praksi jomā, kas skar Latvijas kompetento tiesu pieņemto spriedumu, ar kuriem personām noteikts nosacīts sods, piemērots papildsods – probācijas uzraudzība vai persona nosacīti pirms termiņa atbrīvota no brīvības atņemšanas soda izciešanas, atzīšanu un izpildīšanu Eiropas Savienības dalībvalstīs, ir konstatējusi šādu problēmu.

Latvijas kompetentā tiesa, secinot, ka notiesātā persona, kurai noteikts nosacīts sods, neatrodas Latvijas teritorijā, bet tās atrašanās vieta ir kādā no Eiropas Savienības dalībvalsts teritorijā, pamatojoties uz 2008. gada 27. novembra Padomes Pamatlēmumu 2008/947/TI par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu tādiem spriedumiem un probācijas lēmumiem, kuri paredzēti probācijas pasākumu un alternatīvu sankciju uzraudzībai (turpmāk – Pamatlēmums) aizpilda īpašas formas apliecinājumu (veidlapu) un to kopā ar nolēmumu nosūta Tieslietu ministrijai, lūdzot nolēmumu izpildīt attiecīgajā Eiropas Savienības dalībvalstī. Ir konstatēts, ka tiesas, īpašas formas apliecinājumā neatzīmē vai atzīmē nepilnīgi j) punkta 4. apakšpunktā noteiktās probācijas vai alternatīvās sankcijas, tādējādi radot pamatu Eiropas Savienības dalībvalsts kompetentajai tiesai pieņemt lēmumu par atteikšanos atzīt un izpildīt Latvijas tiesas spriedumu.

Konsultējoties ar Latvijas kompetento tiesu tiesnešiem, tika secināts, ka īpašas formas apliecinājumā netiek aizpildīts j) punkta 4. apakšpunkts, jo tiek uzskatīts, ka pienākumi, kas izriet no nosacītās notiesāšanas, ir jānosaka Latvijas probācijas dienestam.

Vēlamies vērst uzmanību, ka saskaņā ar Krimināllikuma (turpmāk - KL) 55. panta pirmo daļu, ja, nosakot sodu — brīvības atņemšana — ilgāku par trim mēnešiem, bet ne ilgāku par pieciem gadiem, tiesa, ņemot vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, vainīgā personību un citus lietas apstākļus, iegūst pārliecību, ka vainīgais, sodu neizciešot, turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus, tā vainīgo var notiesāt nosacīti.

KL 55. panta otrajā daļā noteikts, ka, notiesājot nosacīti, tiesa nolemj sodu neizpildīt, ja tās noteiktajā pārbaudes laikā notiesātais neizdarīs jaunu noziedzīgu nodarījumu, nepārkāps sabiedrisko kārtību un **izpildīs kriminālsodu izpildi reglamentējošā likumā paredzētos un**

Valsts probācijas dienesta noteiktos pienākumus. Tādējādi Latvijā pastāv divu veidu pienākumi nosacīti notiesātajiem:

1) kriminālsodu izpildes likumā noteiktie, kas uz personu attiecas automātiski līdz ar pārbaudes laika sākšanos;

2) Valsts probācijas dienesta amatpersonas noteiktie, kas uz personu attiecas no brīža, kad Valsts probācijas dienesta amatpersona ir noteikusi šādu pienākumu.

Latvijā kriminālsodu izpildi reglamentējošais likums ir Latvijas Soduzpildes kodekss (turpmāk – LSIK). LSIK 155. panta pirmajā daļā nosacīti notiesātajam ir noteikti šādi pienākumi:

- 1) reģistrēties Valsts probācijas dienesta teritoriālajā struktūrvienībā atbilstoši savai deklarētajai dzīvesvietai desmit darbdienu laikā pēc tiesas nolēmuma spēkā stāšanās;
- 2) pildīt Valsts probācijas dienesta amatpersonu noteiktos pienākumus un likumīgās prasības;
- 3) ierasties Valsts probācijas dienestā Valsts probācijas dienesta amatpersonas noteiktajā laikā;
- 4) informēt Valsts probācijas dienesta amatpersonu par savu dzīvesvietu, darbavietu vai mācību iestādi, kā arī nekavējoties (tiklīdz nosacīti notiesātajam tas kļuvis zināms) paziņot par to maiņu;
- 5) lūgt Valsts probācijas dienesta atļauju izbraukšanai ārpus dzīvesvietas uz laiku, kas ilgāks par piecpadsmit dienām;
- 6) iesniegt Valsts probācijas dienesta amatpersonām informāciju par noteikto pienākumu izpildi un iztikas avotiem.

Saskaņā ar minētā panta otro daļu, pārbaudes laikā, ierodoties Valsts probācijas dienestā, nosacīti notiesātais nedrīkst atrasties alkohola, narkotisko, toksisko vai psihotropo vielu reibumā. Savukārt LSIK 155. panta trešā daļa nosaka, ka šajā pantā minētie pienākumi nosacīti notiesātajam ir obligāti līdz ar pārbaudes termiņa sākumu.

No minētā izriet, ka, **piemērojot nosacītu sodu saskaņā ar KL 55. pantu, personai tiek vienlaikus noteikti arī LSIK 155. pantā paredzētie pienākumi**, kuri ir obligāti visiem nosacīti notiesātajiem **saskaņā ar likumu**, neatkarīgi no tā, vai šie pienākumi ir norādīti tiesas spriedumā vai Valsts probācijas dienesta lēmumā, tie ir jānorāda īpašas formas apliecinājumā.

Norādām, ka LSIK 155.pantā noteiktie obligātie pienākumi atbilstu šādiem īpašas formas apliecinājuma j) punkta 4.apakšpunktā noteiktajiem probācijas vai alternatīvajām sankcijām:

- pienākums notiesātajai personai informēt konkrētu iestādi par dzīvesvietas vai darba vietas maiņu;
- pienākums, kas ietver ierobežojumus attiecībā uz izpildes valsts teritorijas atstāšanu;
- pienākumi, kas attiecas uz dzīvesveidu, pastāvīgo dzīvesvietu, izglītību, apmācību, atpūtas pasākumiem vai nosacījumiem saistībā ar profesionālo darbību;
- pienākums noteiktos laikos pieteikties konkrētā iestādē;
- pienākums sadarboties ar probācijas uzraugu vai ar sociālā dienesta pārstāvi, kam ir pienākumi saistībā ar notiesātām personām.

Savukārt minētā apliecinājuma j) punkta 5.apakšpunktā (paredz sniegt sīku informāciju par probācijas vai alternatīvajām sankcijām, kas minētas 4.punktā) aicinām tiesas ierakstīt LSIK 155.pantu, kā arī Krimināllikuma 55.pantu, tādējādi paskaidrojot, ka Eiropas Savienības dalībvalstij jākontrolē noteiktie pienākumi, kas izriet no personas nosacītās notiesāšanas.

KPL 528. panta otrā daļa nosaka, ka, piemērojot nosacītu notiesāšanu, tiesa lemj par pārbaudes laiku un kam uzdodama nosacīti notiesātā pārraudzība, līdz ar to tiesa spriedumā nevar norādīt, kādi pienākumi nosacīti notiesātajam ir jāievēro. Taču tas nenozīmē to, ka nosacīti notiesātajam nav jāpilda pienākumi, kas tam ir noteikti saskaņā ar likumu (KL 55. pantu un LSIK 155. pantu), kaut arī tie nav ierakstīti tiesas spriedumā, līdz ar to tiesai, aizpildot apliecinājošo dokumentu saskaņā ar Pamatlēmuma 6. pantu, ir jānorāda tajā nosacīti notiesātajam piemērojamie pasākumi, kuri izriet no LSIK 155. panta.

Ņemot vērā iepriekš minēto, nevajadzētu rasties situācijai, kurā tiesa nevar precīzi un pilnīgi aizpildīt īpašas formas apliecinājumu saskaņā ar Pamatlēmumu, ņemot vērā to, ka LSIK 155. pantā paredzētie pienākumi atbilst Pamatlēmuma 4. panta pirmajā daļā norādītajiem probācijas pasākumu un alternatīvo sankciju veidiem.

Attiecībā uz LSIK 155.¹ pantā paredzētajiem pienākumiem, kurus nosacīti notiesātajiem var noteikt Valsts probācijas dienesta amatpersona, norādām, ka tos šajā gadījumā nosacīti notiesātajam noteikt nav iespējams, jo to var izdarīt tikai Valsts probācijas dienesta amatpersona, izpildot tiesas spriedumu. Turklāt tos visā uzraudzības periodā Valsts probācijas dienests var noteikt, atcelt vai noteikt no jauna, kas ļauj nodrošināt elastīgu un efektīvu probācijas klientu uzraudzību, operatīvi reaģēt uz pozitīvām vai negatīvām pārmaiņām probācijas klientā, ievērojami sekmē soda mērķu sasniegšanu, padara efektīvāku cietušo interešu aizstāvību un stimulē notiesātās personas iesaistīties resocializācijas procesā.

Saskaņā ar KPL 841. panta trešo daļu jautājumu par nolēmuma par alternatīvo sankciju nosūtīšanu Eiropas Savienības dalībvalstij šīs sankcijas izpildīšanas laikā pēc tās iestādes iesnieguma, kurai uzdots kontrolēt alternatīvās sankcijas izpildīšanu, izskata šā likuma 651. pantā noteiktajā kārtībā. Šajā gadījumā, kad sprieduma izpilde jau ir uzsākta Latvijā, tiesas nolēmumā, kas pieņemts KPL 651. pantā noteiktajā kārtībā, ir iespējams norādīt Valsts probācijas dienesta amatpersonas noteiktos pienākumus, kurus persona jau bija uzsākusi pildīt Latvijā.

Iepriekš minētais attiecas arī uz personām, kurām piemērots papildsods – probācijas uzraudzība (pienākumi uzskaitīti LSIK 138.⁴ pantā) un personām, kuras atbrīvotas nosacīti pirms termiņa no brīvības soda izciešanas (pienākumi uzskaitīti LSIK 119.⁴ pantā).

Apkopojot minēto, aicinām rūpīgi un pilnīgi aizpildīt Pamatlēmuma īpašas formas apliecinājumu, konkrēti norādot tos pienākumus, kas izriet no kriminālsodu izpildi reglamentējošā likuma Latvijā, kuri būtu jākontrolē Eiropas Savienības dalībvalsts kompetentajām iestādēm.

Pielikumā pievienojām īpašas formas apliecinājuma j) punkta 4. un 5. apakšpunkta aizpildītās versijas paraugu.

Pielikumā: īpašas formas apliecinājuma paraugs.

Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu

Ar cieņu

valsts sekretāra vietniece
tiesu jautājumos

I. Kucina

